

CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده ٤
القدس ٩٧٢٠٠
هاتف. ٠٢. ٦٢٨٣٥٥٥
فاكس. ٠٢. ٦٢٧٦٣١٧

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

תאריך: 29.09.2021
בתשובה נא לציין: 59759

באמצעות הדוא"ל

לכבוד
השר מאיר כהן
שר הרווחה והביטחון החברתי
ירושלים

א.נ.,

הנדון: דרישה להפסיק את התופעה של שלילה שרירותית של ביטוח לאומי וביטוח בריאות מתושבים פלסטינים בירושלים המזרחית

1. ברצוננו להביא לתשומת ליבך תופעה חמורה, שהחלה לפני כארבעה חודשים, ולבקש את התערבותך בעניין, הכל כמפורט להלן.
2. המוקד להגנת הפרט (להלן: **המוקד**) מטפל בהגנה על זכויות היסוד של תושבי ירושלים הפלסטינים, בין היתר בנגישותם לזכויות סוציאליות.
3. להווי ידוע כי התושבים הפלסטינים החיים בעיר, כמו יתר אזרחי ותושבי מדינת ישראל, זכאים לזכויות סוציאליות בסיסיות בהתאם לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 ולחוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994. מדובר בדיני נפשות: זכאות לטיפול רפואי, ולקבלת קצבאות קיום, סוגיות בסיסיות ביותר עבור אוכלוסייה שגם כך מצויה במצוקה סוציואקונומית חריפה. דא עקא, לפני מספר חודשים החלו להגיע למוקד מקרים של תושבי ירושלים פלסטינים שזכאותם שלהם, וזכאות בני משפחתם התלויים בהם, לביטוח לאומי וביטוח בריאות נשללה באחת.
4. במה דברים אמורים? ככלל, שלילת הזכאות לזכויות סוציאליות נעשית במסגרת בדיקה של מה שמכונה "מרכז חיי המשפחה", כלומר, בדיקה האם המשפחה עודה חיה בתחומי מדינת ישראל. הליך כזה אורך זמן, וכולל חקירה שבני המשפחה מודעים לה, וכן התראה על כוונה לשלול זכויות. במקרים שהגיעו לידיעת המוקד לא זו בלבד שלא נוהלו הליכים מקדמיים לשלילה, אלא שאף לא ניתנה לבני המשפחה כל התראה על כך. המשפחות גילו את דבר השלילה במקרה, בהגיע בני המשפחה לסניפי קופות החולים לקבלת שירות שלא ניתן, או בהיווכחם שלא שולמו להם קצבאות הביטוח הלאומי להן הם זכאים. לא למותר לציין כי בכל המקרים בהם טיפל המוקד לא חל כל שינוי במרכז חיי המשפחה ולא אירע שום דבר רלוונטי לתושבות בנקודת הזמן האמורה.
5. המשותף למקרים הללו הוא שאחד מבני המשפחה נחשד בהשתתפות בהפגנות בירושלים במהלך אירועי חודש מאי האחרון (סביב חודש הרמדאן והלחימה ברצועת עזה). על כן עלה חשש כבד שמעשה השלילה מהווה מעין נקמה והתעמרות של הרשויות במי שהמדינה מעוניינת להרתיע מפני פעילות פוליטית לגיטימית (שהרי אף אחד מבני המשפחה לא הועמד לדין פלילי על מעשיו).
6. למוקד הגיעו שבעה מקרים כאלה: משפחות שבאחת גילו שנשללה זכאותן לביטוח לאומי וביטוח בריאות, ללא התראה מוקדמת, לאחר חודש מאי 2021. בארבעה מקרים הגשנו תביעות דחופות לבית הדין לעבודה על מנת

לבטל את רוע הגזירה. בכל המקרים המוסד לביטוח לאומי חזר בו מהחלטה לשלול את ביטוח הבריאות, כאשר תביעה אחת נמחקה בהסכמה ובית הדין פסק לטובת התובעים הוצאות משפט חריגות בגובהן, על שום היעדר ההנמקה בבסיס החלטת השליטה. עוד שלושה מקרים נפתרו עוד בטרם הספקנו לתבוע בבית הדין – המוסד לביטוח לאומי חזר בו מהחלטות על שלילת הזכויות בעקבות הגשתה של השגה באמצעותנו.

7. החשש הוא כי ישנם עוד מקרים כאלה, אולם למשפחות אין האמצעים או הידע להגן על זכויותיהן בפני ערכאות, ולכן תיוותרנה חשופות ונטולות הגנה סוציאלית.

8. ברי כי את התופעה הזו יש להפסיק לאלתר ויפה שעה אחת קודם; כל ההחלטות של הביטוח הלאומי שהגיעו אלינו היו נגועות בחוסר סבירות קיצוני, וניתן אף לומר שהתקבלו בחוסר סמכות, מאחר שנראה כי השליטה בוצעה בלא תשתית עובדתית מינימלית וללא כל בסיס בדין. עולה שאלה האם נהג כאן הביטוח הלאומי בחוסר תום לב, לאור השרירותיות של צעד השליטה, שעולה ממנו ריח חריף של צעד ענישתי ונקמני בניגוד לכל דין.

9. החלטה מינהלית שמתקבלת בחוסר סמכות ובחוסר תום לב, בהיעדר מוחלט של תשתית עובדתית הנדרשת על פי דין, מקבלת משנה חומרה שעה שהיא פוגעת בזכויות יסוד חוקתיות, הזכויות לכבוד, לחיים ולבריאות (ראו בג"ץ 10662/04 חסן נ' המל"ל (נבו, 28.2.2012)). עוד פגעו ההחלטות שלא לצורך בטובת הילדים, בני המשפחות הנפגעות. לא זו אף זו, מדובר בבני האוכלוסייה הילידית של ירושלים המזרחית, אשר תחת שיקבלו יחס מקל על ידי הרשויות, זוכות להתעמרות והשפלה משל היו אורחים בעירם (ראו עע"ם 3268/14 אלחאק נ' שר הפנים (נבו, 14.3.2018)).

10. לאור כל זאת, נבקשך להנחות את המוסד לביטוח לאומי להפסיק לאלתר את המדיניות המתוארת לעיל, במסגרתה נשללות זכויות סוציאליות בסיסיות מתושבי ירושלים ובני משפחותיהם ללא כל הליך מינהלי תקין, ללא התראה וללא עילה בדין. כמו כן נודה להסבר, במסגרת המענה לפנייתנו, אודות המקור לתופעה החמורה שתוארה לעיל.

11. לתשובתך נודה. |

בברכה,

דניאל שנהר, עו"ד
מנהל המחלקה המשפטית

העתקים:

מר מאיר שפיגלר, מנכ"ל הביטוח הלאומי
עו"ד ד"ר אביחי מנדלבלויט, היועץ המשפטי לממשלה
ח"כ אפרת רייטן, יו"ר ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת